

ČESKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavního soudu

Jm é n e m r e p u b l i k y

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Zdeňka Kühna, soudce Milana Hulmáka a soudkyně zpravodajky Veroniky Křest'ánové o ústavní stížnosti stěžovatele **S. C.**, zastoupeného Mgr. Zdeňkem Burdou, advokátem, sídlem Fibichova 218, Mělník, proti usnesení Městského soudu v Praze sp. zn. 8 To 222/2024 ze dne 19. září 2024 a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 8 č. j. 37 T 70/2024-71 ze dne 28. srpna 2024, za účasti **Městského soudu v Praze** a **Obvodního soudu pro Prahu 8**, jako účastníků řízení, a **Městského státního zastupitelství v Praze**, jako vedlejšího účastníka řízení, takto:

Ústavní stížnost se zamítá.

Odůvodnění:

I.
Úvod

1. Ústavní soud v tomto nálezu řeší situaci, kdy soud podmíněně zastavil trestní stíhání stěžovatele, zkušební dobu stanovil na šestnáct měsíců a na tutéž dobu přijal stěžovatelem převzatý závazek zdržet se řízení motorových vozidel (dále též podle okolností jen „závazek“). Stěžovatel dobu trvání závazku považuje za nepřiměřeně dlouhou.
2. Ústavní soud se vzhledem k okolnostem, za jakých obviněný závazek převzal, zprvu zabývá otázkou, zda soud vůbec směl přijmout závazek obviněného na dobu šestnácti měsíců. V této souvislosti Ústavní soud nejprve obecně řeší, zda může státní zástupce či soud v usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání stanovit dobu trvání závazku

obviněného ve smyslu § 307 odst. 2 písm. a) trestního řádu, tj. závazku zdržet se určité činnosti, delší, než jak ji omezil sám obviněný. Dospívá k závěru, že takový postup možný není, neboť by ve svém důsledku zasahoval do ústavně zaručených práv obviněného. V návaznosti na to Ústavní soud vzhledem k okolnostem posuzované věci dále řeší otázku, zda obviněný při přebírání závazku musí omezit dobu, na jakou se zavazuje, nebo zda státní zástupci a soudy smí vycházet z toho, že pokud obviněný dobu neomezí, zavazuje se ke zdržení se dané činnosti až na celou délku určené zkušební doby, tedy limitně až na dobu pěti let (§ 307 odst. 4 trestního řádu), a fakticky tak ponechává na státním zástupci či soudu, na jakou dobu závazek přijmou s tím, že tato doba nesmí překročit určenou zkušební dobu a zkušební doba nesmí překročit pět let.

3. S ohledem na výsledky obecných úvah Ústavní soud následně posuzoval, jak bylo v dané věci možno vykládat stěžovatelovy projevy vůle učiněné v souvislosti s převzetím závazku. Dospěl k závěru, že i přes určitá pochybení obvodního soudu nebyl šestnáctiměsíční závazek zdržet se řízení motorových vozidel stěžovateli vnucen, tedy že napadená usnesení nekolidují s tím, jakým způsobem stěžovatel uvedený závazek učinil. Stěžovatel totiž jednoznačně projevili vůli závazek převzít, ale již takto jednoznačně nespécifikoval nejzazší dobu, na kterou je ochoten být zavázán. Hovořil-li o nějaké době, formuloval ji jen jako své přání (aby byla „co nejkratší“), popř. jen jako návrh („deset až dvanáct měsíců“, či „deset měsíců, pokud by to bylo možné“), nikdy o takové době nehovořil ve vazbě na zákonem vymezenou zkušební dobu.

4. V závěru se pak Ústavní soud vyslovuje k otázce, zda se soudy postihem stěžovatele na dobu šestnácti měsíců nedopustily ústavně právního excesu a dospívá k závěru, že nikoliv.

II.

Namítaná porušení ústavně zaručených práv a obsah napadených rozhodnutí

5. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky a § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví označených rozhodnutí s tvrzením, že jimi došlo k porušení jeho ústavně zaručených práv zakotvených v čl. 90 Ústavy, čl. 36 odst. 1, čl. 38 odst. 2 a čl. 40 odst. 2 a 3 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

6. Z ústavní stížnosti a jejích příloh se podává, že napadeným usnesením Obvodního soudu pro Prahu 8 bylo podle § 307 odst. 1, odst. 2 písm. a) a b) trestního řádu rozhodnuto o podmíněném zastavení trestního stíhání stěžovatele, které bylo vedeno pro přečin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 trestního zákoníku. Přečinu se měl dopustit – ve stručnosti – tím, že 15. června 2024 v ulici Spořická na Praze 8 řídil motorové vozidlo, byl zastaven a kontrolován hlídkou Policie České republiky a opakovaně podroben zkoušce na přítomnost alkoholu v dechu s výsledkem 1,52 a 1,61 promile, což je hladina, při které není žádný řidič schopen bezpečně ovládat motorové vozidlo v silničním provozu. Napadeným usnesením byla stanovena zkušební doba v trvání šestnácti měsíců, ve výroku III bylo konstatováno, že „se obžalovaný zavazuje zdržet se řízení motorových vozidel všeho druhu po dobu 16 (šestnácti) měsíců“, a ve výroku IV, že stěžovatel na účet soudu složil peněžitou částku 30 000 Kč určenou státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti.

7. Proti usnesení obvodního soudu podal právně zastoupený stěžovatel stížnost, ve které se domáhal, aby závazek zdržet se řízení motorových vozidel „mu byl uložen“ v kratším trvání. Městský soud v Praze napadeným usnesením stížnost zamítl jako nedůvodnou.

III.

Argumentace stěžovatele

8. Stěžovatel v ústavní stížnosti pouze stručně uvedl, že nezpochybňuje spáchání činu, pro který byl stíhán, ale že „má pochybnosti o jemu uloženém trestu“. Konkrétně považuje za nepřiměřeně dlouhý „uložený závazek“ zdržet se řízení motorových vozidel, a to s ohledem na svou osobu a okolnosti věci.

IV.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

9. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, jenž byl účastníkem řízení, v němž byla vydána napadená rozhodnutí, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu a ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona *a contrario*), neboť stěžovatel vyčerpal všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svých práv.

V.

Vyjádření k ústavní stížnosti a replika stěžovatele

10. Ústavní soud si od obvodního soudu vyžádal jím vedený spis sp. zn. 37 T 70/2024, vyzval ho, stejně jako městský soud a Obvodní státní zastupitelství pro Prahu 8 a Městské státní zastupitelství v Praze, k vyjádření se k ústavní stížnosti. Obdržená podání pak zaslal stěžovateli na vědomí a k případné replice.

11. Městský soud sdělil, že při rozhodování byla dodržena všechna zákonná ustanovení trestního zákoníku a trestního řádu, jakož i práva obžalovaného, a to jak v řízení nalézacím, tak v řízení před stížnostním soudem. Z tohoto důvodu navrhl zamítnutí ústavní stížnosti.

12. Obvodní soud v plném rozsahu odkázal na odůvodnění napadeného rozhodnutí, nad jeho rozsah považoval za nadbytečné reagovat na argumentaci stěžovatele.

13. Městské státní zastupitelství ústavní stížnost považuje za nedůvodnou. Stěžovatel ani nevymezil, jak svůj závazek neřídit motorové vozidlo formuloval a zda ho nějak časově omezil. Pokud se zavázal neřídit během zkušební doby podmíněného odsouzení (míněno podle všeho zastavení), jen těžko může namítat, že závazek byl následně vymezen tak, že tuto zkušební dobu kopíruje. Vznesená námitka je pak ve své podstatě námitkou proti délce zkušební doby. Ta ale nebyla vyměřena ani přísně, natož pak excesivně, a to ani ve vztahu k trvání závazku. Jiné by to bylo, pokud by se stěžovatel zavázal na dobu kratší, než posléze stanovil obvodní soud. Avšak stěžovatel nic takového netvrdí. Pokud stěžovatel dobu závazku konkrétně neomezil, fakticky přenesl určení doby trvání závazku na soud (v souvislosti s určením zkušební doby). Městské státní zastupitelství si klade otázku, zda je vůbec možné převzetí závazku obecně „na zkušební dobu“, jejíž délku obviněný ještě nezná. Na tuto otázku nenabízí odpověď, každopádně pokud jde o dobu trvání závazku v konkrétním případě, považuje ji za přiměřenou.

14. Obvodní státní zastupitelství se k ústavní stížnosti nevyjádřilo, a v souladu s poučením, kterého se mu spolu s výzvou k vyjádření dostalo, se tak vzdalo postavení vedlejšího účastníka (§ 28 odst. 2 a § 63 zákona o Ústavním soudu ve spojení s § 101 odst. 4 občanského soudního řádu).

15. Ústavní soud zaslal obdržená vyjádření stěžovateli na vědomí a k případné replice. Stěžovatel možnosti repliky nevyužil.

VI.

Zjištění z trestního spisu

16. Z trestního spisu Ústavní soud zjistil následující pro věc významné skutečnosti. V průběhu hlavního líčení konaného 21. srpna 2024 stěžovatel nejprve vyjádřil zájem o vyřízení svého trestního stíhání odklonem v podobě podmíněného zastavení trestního stíhání. K dotazu samosoudce, zda by byl ochoten zdržet se po dobu zkušební doby podmíněného zastavení trestního stíhání řízení motorových vozidel a případně na jak dlouho, odpověděl: „Určitě jsem schopen se zdržet řízení a rád bych, aby ta doba byla co nejkratší.“ (č. l. 63 trestního spisu). Hlavní líčení bylo následně odročeno na 28. srpna 2024 a po ukončení dokazování státní zástupkyně v závěrečné řeči navrhovala mj. „trest zákazu řízení motorových vozidel, a to 16 měsíců“ [z celkového kontextu její závěrečné řeči ale vyplývá, že zřejmě měla na mysli přijetí závazku zdržet se řízení motorových vozidel v rámci podmíněného zastavení trestního stíhání ve smyslu § 307 odst. 1 písm. a) trestního řádu]. Stěžovatelova obhájkyň v závěrečné řeči navrhovala, aby byla doba, po kterou se stěžovatel zdrží řízení motorových vozidel, stanovena v rozmezí deseti až dvanácti měsíců. Přímo stěžovatel následně uvedl: „Souhlasím s obhájkyň, co uvedla, a jestli je to možné, zákaz řízení na dobu 10 měsíců. To je vše, co chci říci.“ (převzato doslovně z protokolu o hlavním líčení založeném na č. l. 69 trestního spisu).

17. Poté, co obvodní soud rozhodl během hlavního líčení ještě též den napadeným usnesením, podal proti němu stěžovatel prostřednictvím svého obhájce stížnost. V ní namítal, že dobu zdržení se řízení motorových vozidel navrhoval na deset až dvanáct měsíců, současně poukazyval na okolnosti případu, svou bezúhonnost a nevelkou frekvenci jeho postihů za dopravní přestupky. Navrhoval, aby „odvolací soud napadené usnesení zrušil a rozhodl tak, že obviněnému bude uložen kratší závazek zdržet se řízení všech motorových vozidel. Případně bude věc vrácena soudu I. stupně k novému projednání.“ (srov. č. l. 77 a 86 trestního spisu).

VII.

Požadavek souhlasu obviněného u kvalifikovaného podmíněného zastavení trestního stíhání podle § 307 odst. 2 trestního řádu

18. Ústavní soud považuje zprvu za nezbytné nejprve obecně posoudit, zda trestní řád vůbec umožňuje, aby státní zástupce či soud v usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání stanovil obviněnému dobu, po kterou má trvat závazek obviněného zdržet se určité činnosti (typicky řízení motorových vozidel), delší, než jak ji omezil sám obviněný, respektive z jakého důvodu to neumožňuje.

19. Podmíněné zastavení trestního stíhání podle § 307 až 308a trestního řádu představuje jednu z forem tzv. odklonu (v užším smyslu) v trestním řízení, tedy zvláštní formu ukončení trestních řízení vedených pro přečiny. Vedle základní varianty odklonu, jejíž

využití je podmíněno splněním předpokladů uvedených v § 307 odst. 1 trestního řádu, zná česká právní úprava od roku 2012 ještě kvalifikovanou formu podmíněného zastavení trestního stíhání, která je založena na tom, že obviněný navíc převezme závazek, že se *během zkušební doby* zdrží určité činnosti, pokud se v souvislosti s ní dopustil přečinu [§ 307 odst. 2 písm. a) trestního řádu], nebo složí na účet soudu, resp. státního zastupitelství, peněžitou částku určenou státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti [§ 307 odst. 2 písm. b) trestního řádu], popř. učiní oba tyto úkony.

20. Ústavní pořádek institut odklonů výslovně nereguluje. To, zda zákonodárce takovou možnost do podústavního práva zavede, je věcí jeho politické úvahy. Pokud však již k jejich zavedení dojde, je třeba i na řízení o nich vztahovat ústavní principy, včetně zákazu svévole (obdobně usnesení sp. zn. III. ÚS 3701/19 ze dne 19. prosince 2019, bod 23).

21. Podmíněné zastavení trestního stíhání spojené se stanovením zkušební doby a popř. též se závazkem obviněného zdržet se určité činnosti a/nebo složením peněžité částky představuje procesní protějšek trestů (trestu odnětí svobody s podmíněným odkladem, trestu zákazu činnosti a peněžitého trestu), neboť obviněný je v důsledku takového rozhodnutí fakticky omezován obdobně, jako když je mu ukládán trest.

22. Ústavní soud si je vědom skutečnosti, že tato podobnost má i řadu odborníků činných v trestněprávní praxi, kteří uvedený odklon a převzaté závazky a poskytnutá plnění nesprávně (výslovně) zaměňují s trestem. Ostatně i v nyní posuzované věci státní zástupkyně v závěrečné řeči souhlasila s tím, aby soud rozhodl o podmíněném zastavení trestního stíhání, ale zároveň vzápětí navrhla, aby stěžovateli „byl uložen podmíněný trest v dolní polovině zákonné trestní sazby se stanovením přiměřené doby odkladu tohoto trestu, a to 5 měsíců na 14 měsíců podmíněně odloženo a trest zákazu řízení motorových vozidel, a to 16 měsíců“ (převzato doslovně z protokolu o hlavním líčení založeném na č. l. 69 trestního spisu). Státní zástupkyně tak neodlišovala odklon formou podmíněného zastavení trestního stíhání od trestu odnětí svobody s podmíněným odkladem výkonu, resp. trestu zákazu činnosti. Zásadní rozdíly mezi odklonem a trestem nevnímá dokonce ani stěžovatelův právní zástupce, který přímo v ústavní stížnosti stěžovatele opakovaně označuje jako „odsouzeného“, přestože při aplikaci odklonu nedochází k formálnímu vyslovení viny, tedy odsouzení (viz dále). Již výše je uvedeno, že i městské státní zastupitelství píše o „podmíněném odsouzení“, ač šlo o podmíněné zastavení trestního stíhání.

23. Použitá terminologie nerespektuje zásadu presumpce nevinny. Mimo jiné s ohledem na chybné vnímání podstaty odklonů v trestním řízení (v užším smyslu) považuje Ústavní soud za vhodné poukázat na stěžejní rozdíly, jimiž se tato skupina procesních institutů liší od trestů coby stěžejního druhu hmotněprávní sankce. Tyto rozdíly mají vliv na posouzení ústavní stížnosti.

24. Po obsahové stránce (tj. z hlediska povinnosti a omezení obviněného) se podmíněné zastavení trestního stíhání tedy příliš neliší od srovnatelných druhů trestu. Obviněný je povinen vést řádný život a respektovat případně uložená přiměřená omezení a povinnosti, stejně jako při podmíněném odsouzení (srov. § 308 odst. 3 trestního řádu a § 83 odst. 1 a § 86 odst. 1 trestního zákoníku). Zaváže-li se obviněný zdržet se určité činnosti podle § 307 odst. 2 písm. a) trestního řádu, nesmí tuto činnost vykonávat, stejně jako při uložení trestu zákazu činnosti. Složí-li peněžitou částku podle § 307 odst. 2 písm. b) trestního řádu, je jeho majetek zmenšován stejně, jako když je mu uložen peněžitý trest.

25. Rozdílné jsou však důsledky nevedení řádného života, potažmo nedodržování převzatých či uložených povinností a omezení, kterými je podmíněno zastavení trestního

stíhání v jednom případě, a odklad výkonu trestu odnětí svobody v případě druhém. Zatímco porušení povinností a omezení vyplývajících z uloženého podmíněného trestu odnětí svobody zpravidla vede k nařízení výkonu tohoto trestu, tj. uvěznění pachatele (srov. § 83 odst. 1 a § 86 odst. 1 trestního zákoníku), porušení povinností a omezení vyplývajících z podmíněného zastavení trestního stíhání podobné důsledky nemá a v trestněprávní rovině vede „pouze“ k tomu, že se zpravidla bude pokračovat v původním trestním stíhání, tzn. že se obviněný ocitne prakticky ve stejné situaci, v jaké se nacházel před rozhodnutím o podmíněném zastavení trestního stíhání (srov. § 308 odst. 3 trestního řádu).

26. Specifická situace ovšem je, pokud obviněný převezme závazek, že se po určitou dobu zdrží řízení motorových vozidel (jak tomu bylo i v posuzované věci), neboť právní mocí rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání, pro jehož účely se držitel řidičského oprávnění zavázal zdržet se řízení motorových vozidel, obviněný pozbývá řidičské oprávnění [srov. § 94a odst. 1 písm. c) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů]. Poruší-li tedy obviněný tento závazek a v rozhodné době motorové vozidlo řídí, dopouští se tím trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku (srov. ŠÁMAL, P., RIZMAN, S. TEJNSKÁ, K. In ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 4223 a 4224), tedy nastává stejný důsledek jako při porušení trestu zákazu činnosti.

27. Nejpodstatnější a pro posuzovanou věc klíčový rozdíl mezi odklony a tresty ovšem spočívá v tom, že aplikací odklonu nedochází k formálnímu vyslovení viny obviněného, z čehož vyplývá, že i po pravomocném rozhodnutí o odklonu je třeba respektovat princip presumpce nevinny ve smyslu čl. 40 odst. 2 Listiny.

28. Jelikož však (jak již bylo vysvětleno) aplikací odklonu zároveň dochází k určité formě postihu obviněného, je obviněný fakticky „sankcionován“ bez formálního pravomocného odsouzení.

29. Povinnost zdržet se řízení motorových vozidel, jejíž případné porušení je posuzováno jako spáchání trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, může plynout jen z obviněným převzatého závazku, nemůže být veřejnou mocí uložena jednostranně, neboť nejde o ukládání trestu. Musí být splněna podmínka čl. 4 odst. 1 Listiny, že povinnosti lze ukládat výlučně na základě zákona. Zákonným požadavkem je zde přitom souhlas (formou převzetí závazku) obviněného. Chybí-li takový souhlas, jde o vadu, jež má ústavní rozměr.

30. Obdobně jen díky převzetí závazku obviněným nedojde ke kolizi se zásadou presumpce nevinny a s právem na projednání věci před nezávislým soudem (srov. čl. 36 odst. 1 Listiny, blíže viz ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání Praha: Leges, 2014, s. 54 až 56).

31. Trestní řád proto v § 307 odst. 1 výslovně zakotvuje souhlas obviněného s podmíněným zastavením trestního stíhání jako jeden z nezbytných předpokladů pro využití tohoto odklonu. Podmíněné zastavení trestního stíhání tak představuje jeden z konsensuálních způsobů vyřízení trestní věci.

32. Souhlasná vůle obviněného se ovšem nevztahuje pouze k samotnému způsobu vyřízení trestní věci formou podmíněného zastavení trestního stíhání, nýbrž i k využití přísnějších variant odklonu, které jsou předpokládány v § 307 odst. 2 trestního řádu. Postup podle tohoto ustanovení je závislý na převzetí závazku obviněným zdržet se určité činnosti, potažmo i na tom, že složí peněžitou částku. Tyto sebeomezující sankční prvky

u odklonu musí obviněný dobrovolně o své vůli na sebe převzít, nelze mu je vnutit (autoritativně uložit) proti jeho vůli.

33. Právě z tohoto základního principu Ústavní soud dovozuje, že obviněnému nelze vnutit ani rozsah (dobu) jeho (jinak dobrovolně převzatého) závazku zdržet se určité činnosti ve smyslu § 307 odst. 2 písm. a) trestního řádu.

34. Tento závěr je podpořen i samotným zněním relevantních zákonných ustanovení. Zmíněný § 307 odst. 2 písm. a) trestního řádu stanoví, že obviněný se zaváže zdržet se činnosti „během zkušební doby“, přičemž i před novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 220/2021 Sb. komentářová literatura dovozovala, že se obviněný může zavázat ke zdržení se určité činnosti na kratší dobu, než bude stanovená zkušební doba (ŠÁMAL, P. In ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, s. 3491). Po zmíněné novelizaci trestního řádu je tato možnost zcela nepochybná, neboť jasně vyplývá z druhé věty § 307 odst. 4 trestního řádu, která hovoří o možnosti stanovit zkušební dobu podmíněného zastavení trestního stíhání delší, než je doba, po kterou se obviněný zavázal zdržet se určité činnosti podle § 307 odst. 2 písm. a) trestního řádu. Podobně § 308a odst. 5 trestního řádu hovoří o době, po kterou se obviněný zavázal zdržet se určité činnosti.

35. Lze tedy shrnout, že obviněný může svůj závazek zdržet se určité činnosti ve smyslu § 307 odst. 2 písm. a) trestního řádu časově omezit, tj. může určit (nejzazší) dobu, po kterou je ochoten se dané činnosti zdržet. Jestliže tak učiní, nemůže státní zástupce či soud v rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání tuto (nejzazší) dobu, po kterou se má obviněný činnosti zdržet, překročit, může pouze (v mezích zákona) stanovit delší zkušební dobu pro samotné podmíněné zastavení. Považuje-li státní zástupce či soud dobu, kterou obviněný omezil závazek zdržet se činnosti, za nedostatečnou, nemůže trestní stíhání podmíněně zastavit (srov. § 307 odst. 2 *in fine* trestního řádu) a trestní stíhání musí dále pokračovat standardním způsobem.

VIII.

Ústavní požadavky na obsah převzetí závazku pro účely podmíněného zastavení trestního stíhání a vázanost soudu

36. Ústavní soud si podobně jako městské státní zastupitelství položil otázku, zda lze trestní stíhání podmíněně zastavit pouze tehdy, kdy obviněný jednoznačně vymezí (omezí) nejzazší dobu trvání svého závazku, či i tehdy, kdy nejzazší okamžik jeho trvání výslovně neuvede.

37. Podle § 307 odst. 2 písm. a) trestního řádu se obviněný zavazuje, že se určité činnosti zdrží *během zkušební doby*. V době, kdy se zavazuje (vyjadřuje ochotu se sebeomezit), však ještě (samozřejmě) neví, jak dlouhou zkušební dobu státní zástupce či soud v rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání stanoví. Ví pouze to, v jakém rozmezí smí být taková doba určena, tedy zná i její nejzazší možnou délku (pět let).

38. Ústavní soud považuje za žádoucí, a jistě je to i běžné, aby státní zástupce, popřípadě soud, dotazem na obviněného zjistil, na jakou (nejzazší) dobu je ochoten být zavázán. Podle Ústavního soudu však v ústavní rovině nic nebrání tomu, aby převzetí závazku obviněným bez výslovného omezení dobou bylo obecnými soudy vykládáno tak, že je implicitně omezené určenou zkušební dobou, kterou smí státní zástupce či soud stanovit při podmíněném zastavení trestního stíhání až na dobu až pěti let (§ 307 odst. 4 věta první trestního řádu). S tímto limitem pak smí státní zástupce či soud v usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání stanovit dobu trvání závazku podle vlastního uvážení, ať už

shodně s délkou zkušební doby (limitované zákonem i na spodní hranici šesti měsíci), anebo i po kratší dobu. Jak již bylo výše uvedeno, takové odlišení výslovně umožňuje druhá věta § 307 odst. 4 trestního řádu. Ač to z tohoto ustanovení výslovně neplyne, jistě nic nebrání tomu, aby i tehdy, pokud obviněný dobu sám výslovně neomezí, nesměl státní zástupce či soud zastavení trestního stíhání podmínit jinou (delší) zkušební dobou, než na jakou bude stanoveno trvání závazku zákazu činnosti, zapovězena je jen opačná situace.

39. Jinak řečeno, obviněný může převzetím závazku bez omezení doby dát orgánům činným v trestním řízení (ve vztahu k době, po jakou nebude smět činnost vykonávat) jakýsi „*bianco šek*“. Takový výklad považuje Ústavní soud z pohledu obviněného, který sám tuto dobu výslovně neomezuje, jako racionální a z ústavního hlediska (i s ohledem na závěry v následujících dvou bodech) možný. Je totiž projevem zájmu obviněného o ukončení trestního stíhání formou odklonu jakožto preferovaného řešení bez ohledu na dobu, po jakou nebude smět vykonávat určitou činnost. Takové převzetí závazku lze tedy vykládat jako souhlas obviněného s libovolnou dobou trvání závazku limitovanou určenou délkou zkušební doby a jejím maximálním zákonným omezením, tedy dobou pěti let. Obviněný tak může předejít tomu, že státní zástupce či soud odmítne řešení ve formě podmíněného zastavení trestního stíhání právě proto, že bude považovat dobu, na kterou obviněný omezil svůj závazek zdržet se určité činnosti, za příliš krátkou. Lpění na požadavku, aby obviněný jednoznačně omezil dobu, na jakou činí svůj závazek zdržet se určité činnosti, by bylo možno vnímat i jako zbytečný formalismus, který by obvinění (při snaze záměrně nechat státnímu zástupci či soudu možnost určení doby trvání takového závazku v rámci stanovené zkušební doby) mohli jednoduše splnit tím, že by svůj závazek výslovně omezili právě až na dobu pěti let, tedy na maximální možnou délku zkušební doby.

40. Takový výklad je možný i vzhledem k tomu, že obviněný vždy může proti době, na kterou státní zástupce nebo soud v usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání vymezí závazek obviněného zdržet se činnosti, brojit stížností proti takovému usnesení (jak to ostatně v nyní posuzované věci učinil stěžovatel).

41. Obviněný může rovněž svůj souhlas s podmíněným zastavením trestního stíhání (popř. toliko svůj závazek zdržet se určité činnosti) odvolat (či jej změnit), a to až do doby, než orgán druhého stupně začne vyhlašovat své rozhodnutí o podaném opravném prostředku (srov. SOTOLÁŘ, A. In DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. *Trestní řád. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 679-680 a ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 76).

42. Tuto část úvah lze uzavřít, že stávající právní úpravu obsaženou v § 307 trestního řádu lze ústavněprávně konformním způsobem vykládat tak, že obviněný může, ale nemusí svůj závazek zdržet se určité činnosti omezit na určitou dobu. Pokud při učinění takového závazku obviněný neurčí dobu, na kterou jej omezuje, lze vycházet z předpokladu, že dává státnímu zástupci, resp. soudu, možnost dobu trvání takového závazku určit, a to v rámci stanovované zkušební doby podmíněného zastavení trestního stíhání, která nesmí přesáhnout pět let. Případný nesouhlas s dobou, na jakou státní zástupce nebo soud trvání závazku určil, může obviněný projevit v podané stížnosti, v níž se může domáhat určení závazku v kratším rozsahu, popř. může vyřízení věci odklonem v této podobě „vetovat“ tím, že svůj souhlas s podmíněným zastavením trestního stíhání (popř. svůj závazek zdržet se činnosti) odvolá.

43. Při pochybnostech o obsahu projevené vůle obviněného, a tak i použitelnosti výše nastíněného výkladu, však musí státní zástupce či soud v konkrétních případech skutečnou vůli obviněného blíže zkoumat, tedy postavit najisto, zda obviněný omezuje

maximální dobu svého závazku, anebo zda skutečně dává tomuto orgánu možnost určit dobu závazku podle svého uvážení (v maximálně pětiletém rozsahu).

IX.

Aplikace obecných závěrů na posuzovanou věc

44. S ohledem na uvedené závěry bylo nutno zkoumat, zda stěžovatel závazek, že se zdrží řízení motorových vozidel, časově omezil, anebo zda jej učinil bez časového omezení, přesněji řečeno s implicitním omezením délkou uložené zkušební doby (zákonem limitované až pěti lety).

45. Jak bylo výše uvedeno, v průběhu hlavního líčení konaného 21. srpna 2024, stěžovatel zřetelně učinil závazek, že se zdrží řízení motorových vozidel, a k dotazu samosoudce neurčitě sdělil, že „byl rád“, kdyby tato doba byla co nejkratší. V rámci posledního slova odkázal na závěrečnou řeč své obhájkyne, která „navrhla“ stanovení doby, po kterou stěžovatel nebude moci řídit motorová vozidla, na deset až dvanáct měsíců, a vyjádřil přání („jestli je to možné“), aby byl tento zákaz stanoven na dobu deseti měsíců. Z žádného z těchto jeho prohlášení tedy nelze dovodit, že by svůj závazek zdržet se řízení motorových vozidel limitoval na dobu deseti, popř. dvanácti měsíců. Nutno však zdůraznit, že závěrečná řeč jeho obhájkyne a na ni navazující poslední slovo stěžovatele v tomto směru mohly vzbudit určité pochybnosti. Obvodní soud po těchto posledních prohlášeních stěžovatele a jeho obhájkyne měl najisto zjistit, zda je stěžovatel ochoten převzít závazek i na delší dobu, než jakou si primárně přeje. Pochybení obvodního soudu, spočívající v tom, že tuto otázku neobjasnil, však v konečném důsledku nemělo vliv na zákonnost jeho rozhodnutí, resp. soulad s ústavněprávními principy, neboť následující řízení potvrdilo, že stěžovatel svůj závazek skutečně časově nelimitoval.

46. Vůli omezit závazek zdržet se řízení motorových vozidel na dobu deseti či dvanácti měsíců totiž nelze dovodit ani ze stížnosti, kterou stěžovatel prostřednictvím svého obhájce podal proti napadenému usnesení obvodního soudu. I zde se totiž hovoří pouze o „návrhu“ na stanovení kratší doby, po kterou stěžovatel nebude smět řídit motorové vozidlo, stěžovatel nenamítal, že by svůj závazek omezil na kratší dobu, než ji stanovil obvodní soud v napadeném usnesení. A konečně takovou námitku stěžovatel nevznáší ani v ústavní stížnosti, v níž hovoří pouze o tom, že šestnáctiměsíční dobu, na kterou byl zákaz řízení motorových vozidel stanoven, považuje za nepřiměřenou. Stěžovatel navíc, pokud by skutečně odmítal převzít závazek na dobu delší než deset až dvanáct měsíců, měl možnost souhlas s podmíněným zastavením či převzatý závazek odvolat. Nic takového neudělal.

47. Na základě těchto skutečností Ústavní soud neshledal za vybočující z mezí ústavnosti závěr obecných soudů, že stěžovatel v žádné fázi trestního řízení nevyjádřil vůli omezit svůj závazek zdržet se řízení motorových vozidel tak, že by to bránilo soudu podmínit zastavení trestního stíhání závazkem v trvání šestnácti měsíců. Obstojí tak jejich výklad postoje stěžovatele, že závazek převzal na zkušební dobu jako takovou, přičemž byl srozuměn s tím, že určení délky této zkušební doby je v diskreci soudu se zákonným omezením pěti lety. Se šestnáctiměsíční nemožností řídit motorová vozidla, kterou nakonec zakomponoval obvodní soud do svého usnesení, sice není spokojen, ne však natolik, aby odvolal svůj souhlas s podmíněným zastavením trestního stíhání, resp. aby zřetelně omezil svůj závazek zdržet se řízení motorových vozidel na kratší určitou dobu. Jinak řečeno, podmíněné zastavení jeho trestního stíhání spojené se šestnáctiměsíčním zákazem řídit motorová vozidla pro něj stále představovalo příznivější variantu než

pokračování trestního stíhání, s výhledem na formální vyslovení viny odsuzujícím rozsudkem a uložení trestu.

X.

Přiměřenost postihu stěžovatele

48. Závěrem se Ústavní soud vyslovuje k otázce, zda se soudy postihem stěžovatele na dobu šestnácti měsíců nedopustily ústavně právního excesu. Ústavní soud se již mnohokrát vyjádřil, že mu zásadně nepřísluší se vyjadřovat k výši a druhu uloženého trestu (srov. např. nález sp. zn. II. ÚS 455/05 ze dne 24. dubna 2008 (N 74/49 SbNU 119)], protože rozhodování obecných soudů je v této oblasti zcela nezastupitelné (viz čl. 90 Ústavy a čl. 40 odst. 1 Listiny). Jak bylo výše vysvětleno, odklon v podobě podmíněného zastavení trestního stíhání sice nelze považovat za trest, nicméně je spojen s obdobnými důsledky ve vztahu k obviněnému, takže uvedený přístup musí Ústavní soud beze zbytku uplatnit právě i na otázku přiměřenosti postihu obviněného v důsledku aplikace odklonu. Ústavní soud by tedy byl oprávněn zasáhnout pouze v případě extrémního vybočení ze zákonných kritérií stanovených pro takové rozhodnutí. K takové situaci však v daném případě nedošlo.

49. Ústavní soud totiž neidentifikoval žádnou okolnost vztahující se k osobě stěžovatele či činu jako takovému, z níž by bylo možné dovést jakoukoli (natož extrémní) nepřiměřenost postihu stěžovatele spočívajícího v tom, že v důsledku napadených rozhodnutí na šestnáct měsíců, tedy po určenou, nijak excesivní, zkušební dobu, pozbývá možnost řídit motorová vozidla. Obecné soudy dostatečně vysvětlily důvody, kvůli nimž by považovaly podmíněné zastavení trestního stíhání stěžovatele spojené s kratší dobou, po kterou by byl zavázán zdržet se řízení motorových vozidel, za nedostatečný způsob vyřízení dané trestní věci (srov. bod 13 usnesení obvodního soudu a bod 5 usnesení městského soudu). Ústavní soud neshledal důvod, aby tyto úvahy rozporoval, zvláště když stěžovatel v tomto směru nenabízí relevantní podrobnější argumentaci.

XI.

Závěr

50. Ústavní soud uzavírá, že obviněný má možnost převzít závazek zdržet se činnosti ve smyslu § 307 odst. 2 písm. a) trestního řádu tak, že určí (omezí) i nejzazší dobu, na kterou je ochoten závazek převzít. Jestliže tuto možnost využije, státní zástupce či soud nesmí při podmíněném zastavení trestního stíhání tuto dobu překročit, jinak by postupovali v rozporu s ústavní zásadou, že povinnosti lze ukládat jen na základě zákona, jakož i se zásadou presumpce nevinoty, popř. s právem na projednání věci před nezávislým soudem. Nevyužije-li obviněný tuto možnost, je závazek omezen délkou státním zástupcem či soudem určené zkušební doby (se zákonným omezením až pěti lety).

51. V nyní posuzované věci ovšem stěžovatel uvedenou možnost nevyužil, svůj závazek zdržet se řízení motorových vozidel neomezil, pouze si přál dosáhnout co nejkratšího trvání omezení, aniž by však byl ochoten odvolat svůj souhlas s podmíněným zastavením trestního stíhání či převzetí závazku, čímž by znemožnil pro sebe příznivé vyřízení trestní věci odklonem. Jestliže pak obecné soudy interpretovaly stěžovatelův závazek tak, že se vztahuje na soudem určenou zkušební dobu (omezenou zákonem na maximálně pět let), tedy že stěžovatel fakticky ponechává určení trvání závazku na jeho úvaze (a pouze, je-li to možné, navrhuje, tedy si jen přeje, trvání závazku v délce deseti měsíců), a vymezily

trvání závazku na delší dobu, než na jakou si stěžovatel přál, nepostupovaly v rozporu s ústavní zásadou, že povinnosti lze ukládat jen na základě zákona, ani se zásadou presumpce nevinny či s právem stěžovatele na přístup k nezávislému soudu.

52. Šestnáctiměsíční dobu, po kterou stěžovatel v důsledku napadených rozhodnutí pozbývá možnost řídit motorová vozidla, nelze považovat za excesivní postih stěžovatele, který by byl v zásadním nepoměru s okolnostmi případu.

53. Na základě výše uvedeného Ústavní soud ústavní stížnost podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků řízení (za splnění podmínek § 44 téhož zákona) zamítl.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně 25. února 2025

Zdeněk Kühn
předseda senátu